

नवेदवचनादिति लोकवेदविरुद्धस्य हठमरणस्यापवादोयं अहिंसाविधेरिव पश्चालं भविष्यति प्राचः वस्तुतस्तु वाराणसीमरणवधादृच्छिकमरणविषय एवायं यथो न हठमरणप्रतिपादकः सितासितसरितेयत्र संगते तत्राप्नुतासो दिवमुत्पन्ति येनैतत्वं विरुद्धं जंति धीरास्ते जनासो अमृतत्वं जंति ब्रह्मज्ञानेन मुच्यन्ते प्रयागमरणेन वेत्यादि श्रुतयः स्तुतयश्च तादृशा एव हठमरणे जले वापि स्थले वापि शस्त्रेणोद्धृत्य वा पुनः नरकं तेषां त्याशु आत्मानं धातयंति ये इति दोषस्मरणात् न चास्यैवापवादः प्रयागमरणविधिरिति वाच्यं तस्य हठमरणपरत्वासिद्धेः सिद्धौ वा अचिकित्स्य रोगादि दोषवतां शृगुपतनादिनापि मरणे प्राप्तेपि प्रयागमरणनियमविधिरयं भविष्यति न च काम्यायं मरणविधिर्नित्यस्य मरणनिषेधविधेर्बाधकः काम्यत्वाच्चानायमुल्लंघने प्रत्यवायावह इति वाच्यं उक्तैर्बाधकाभावेपि वाक्यस्य हठमरणपरत्वमपूर्वविध्यर्थत्वं च कल्पयतो गौरवापत्तेः अन्युपगमे वा ब्राह्मणव्यतिरिक्तविषय एवायं विधिः श्रुत्वादिपतेनेन मरणमन्यत्र ब्राह्मणादिति स्मृतेः युक्तं तु शुद्धशबलब्रह्मज्ञानयोरिव काशीप्रयागमरणयोः सद्यो मुक्तिरिति परत्वं तथा हि तीर्थमाहात्म्यो

नवेदवचनात्तातनलोकवचनादपि ॥ मतिरुक्तमणीयाते प्रयागमरणं प्रति ॥ ८३ ॥ दशतीर्थसहस्राणि षष्टिः कोट्यस्तथापराः ॥ येषां सान्निध्यमत्रैव कीर्तितं कुरुनंदन ॥ ८४ ॥ चतुर्विधे च यत्पुण्यं सत्यवादिषु चैव यत् ॥ स्नात एव तदाप्नोति गंगायामुनसंगमे ॥ ८५ ॥ तत्र भोगवतीनामवासुके स्तीर्थमुत्तमं ॥ तत्राभिषेहिता ॥ विशेषैर्वैकनखले प्रयागे परमं महत् ॥ ८६ ॥ तत्र हंसप्रपतनं तीर्थं त्रैलोक्यविश्रुतं ॥ दशाश्वमेधिकं चैव गंगायां कुरुनंदन ॥ ८७ ॥ कुरुक्षेत्रसमांगंगायत्रतत्रावगातायां पुष्करं स्मृतं ॥ द्वापरेपि कुरुक्षेत्रं गंगालियुगे स्मृता ॥ ९० ॥ पुष्करे तु तपस्तप्ये दानं दद्यान्महा लये ॥ सर्वतस्तस्य गंगोपादहत्यग्निर्विधनं ॥ ८९ ॥ सर्वकृतयुगे पुण्यं त्रै कुरुक्षेत्रे गंगायां मगधेषु च ॥ स्नात्वा तारयते जंतुः सप्त सप्तावरांस्तथा ॥ ९१ ॥ पुष्करे तु ॥ ९२ ॥ पुनाति कीर्तिता पापं दृष्टा भद्रं प्रयच्छति ॥ अवगाढाचपीता च पुनात्या सप्तमं कुलं ॥ ९३ ॥ यावदस्थिमनुष्यस्य गंगायाः स्मृते जलं ॥ तावत्स पुरुषो राजन् स्वर्गलोके महीयते ॥ ९४ ॥

पसंहारे यत्र गंगामहाराजसंदेशस्तत्तपोवनं सिद्धिक्षेत्रं च विज्ञेयं गंगतीरसमाश्रितमिति गंगायान्तदाश्रितस्य सिद्धिक्षेत्रस्य च विज्ञेयत्वोक्त्या तयोरेव महत्तरत्वं दर्शितं तत्र यमुनया संगताया एव गंगाया अत्र ग्रहणं प्रयागप्रशंसाधिकारात् प्रतिष्ठाने प्रतिष्ठिततीर्थयात्रेत्युपसंहाराच्च प्रतिष्ठाने प्रयागे सिद्धिक्षेत्रपदेन वाराणस्येव सिद्धिशब्दस्य निरुपपदस्य मुक्तिवाचित्वात् काश्याश्वमुक्तिक्षेत्रत्वप्रसिद्धेः तदेव मध्यायचतुष्टयेपि त्रयं तेरासाक्षाद्वाकाशीकीर्तनादुक्तविधोषसंहाराच्च पुष्करं गंगप्रयागादीनां सेवनं काशीप्राप्तिकरमिति अन्यानि तुपवित्राणि काशीप्राप्तिकराणि हि काशीप्राप्य विमुच्यन्ते नान्यथा कल्पकोटिभिरित्यादि पूर्वोदाहृतपुराणांतरसंवादेन सिद्धं ॥ ८३ ॥ चतुर्विधे च तत्त्वो विद्याः वेदत्रयं आत्मविद्या चेति विषयं तस्मिन् सचतुर्विधस्तस्मिन् ॥ ८५ ॥ ८६ ॥ ८७ ॥ ८८ ॥ ८९ ॥ ९० ॥ ९१ ॥ ९२ ॥ ९३ ॥ ९४ ॥